

"Jeg kjenner meg som et vitne ..."

Mai 2011

Professor emeritus Sigbjørn Grønås (nr 2 fra venstre) er 71 år, har seks barnebarn og bor i Os sør for Bergen. Som meteorolog har han siden tidlig på 1990-tallet arbeidet med formidling av den vitenskapelige bakgrunnen for global oppvarming. Han deltar ivrig i klimadebatten, med avisartikler og foredrag. "Politikerne ser problemet, men ikke hvor alvorlig det er," sa han nylig, i et av de mange foredragene han holder rundt om i Hordaland. I dette intervjuet utdyper han sine synspunkter og snakker om sitt klima- og miljøengasjement, som vitenskapsmann og et livssynsorientert menneske.

Mange ser på pensjonisttilværelsen som en arena for tilbaketrekning og ro. Du derimot virker mer samfunnsengasjert og aktiv enn noen gang. Du er med i klimadebatten over alt, skriver og holder foredrag og er aktiv i Besteforeldreaksjonen. Fortell litt om dette engasjementet, og hvorfor.

Jeg har i mange år fulgt med i klimaforskningen og blitt overbevist om at våre klimautslipp, som for tiden følger scenario business-as-usual, vil gi farlige klimaendringer med store lidelser for våre etterkommere. Jeg kjenner meg som et av flere vitner som bare må fortelle hva vi vet. Verden tømmer i dag kjente kilder for fossilt drivstoff, tar i bruk nye kilder som tjæresand og leter stadig etter nye forekomster. Klimakatastrofen er da en sikker konsekvens. Jeg ønsker å gjøre mitt til å snu utviklingen.

Du er aktiv også i kirkelig sammenheng. Betyr troen noe for deg i denne sammenheng?

Kristentroen omfatter alle sider ved livet, den gir mening i hverdagen og håp og framtid for vår jord. Dette håpet har et navn: Jesus Kristus, han skal komme igjen i herlighet og sette jorda i stand, skape fred, rettferdighet og frihet for de undertrykte. Paulus skriver at også naturen gleder seg. Mens vi venter på fullbyrdelsen av hans rike, er vi forpliktet til å gjøre Guds vilje, som blant annet består i å verne jorda og kjempe mot mammon.

Samfunnsdebatten er ellers lite verdiorientert, og ofte dominert av yngre, fremadstormende typer. Hva har vi som tilhører besteforeldregenerasjonen å tilføre, mener du?

De fleste besteforeldre har mer tid til å engasjere seg enn dem som stifter bo, får barn, tjener penger og gjør karriere. Vi har livserfaring og forstår – til liks med barna – hva som er viktigst i livet. Blant annet forstår vi at jorda må vernes for kommende slekter.

Men undersøkelser viser at eldre mennesker klimaforurensere mer enn yngre.

Enorme krefter i samfunnet har som mål å gjøre oss til gode forbrukere. Siden forbruk er gjort til høyeste dyd, kan dessverre også eldre lett bli et bytte. For det er ofte slik i vårt land at eldre mennesker har mest penger mellom hendene. Kontrasten er enorm til livet i min barndom da jeg vokste opp med mor, søsken, bestemor og tante. Ingen av de voksne tjente penger, likevel levde vi et godt liv, i "gudsfrykt og nøysomhet".

Mange opplever også forskerne som litt usynlige. Burde folk med din bakgrunn være mer frampå i media og mer aktive i debatten?

De fleste forskere skal forske og formidle sine resultater på vanlig måte. Men vi trenger forskere som bruker tid til å forklare folk hva vi vet om global oppvarming. Forskere er som regel spesialister innen smale forskningsfelt. Det er derfor viktig at vi har institusjoner som FNs klimapanel og nasjonale vitenskapsakademi som prøver å gi oversikt om klimakunnskapen. Denne kunnskapen må institusjoner som Cicero og Bjerknessenteret formidle. Det kan være et problem om slike institusjoner blir for sterkt knyttet til en statlig klimapolitikk som ikke duger.

Klimapolitikk er selvfølgelig et veldig sammensatt spørsmål. Går det likevel an å spørre hva du mest av alt savner i norsk klimapolitikk?

Norske politikere er for mye opphengt i mekanismer etter modell av Kyotoavtalen. Jeg har mer tro på en opptrapping av CO2-avgift som deles tilbake til folk, likt til alle. Dette vil engasjere den enkelte. Jeg etterlyser også en debatt om hvordan vår vekstøkonomi kan erstattes med en kretsløpsøkonomi.

Har du en oppfordring til Jens Stoltenberg?

Det måtte være at han skriver et brev til de barnebarn han vil få, og beklager at han tok feil i sine tanker om hvordan klimautslippene kunne reduseres.

Du får disponere 10 prosent av oljefondet til klimatiltak. Hva gjør du?

Jeg er en dårlig økonom og er redd for at jeg ville bruke pengene galt. Mine drømmer trenger ikke nødvendigvis penger for å realiseres.

Er det andre miljøsaker du brenner for, i tillegg til klima?

Klimakampen er ikke minst en kamp for å bevare livets mangfold, så klimakamp er miljøkamp. Jeg er naturverner, f. eks. er jeg kritisk til oppdrettsnæringen, til hvordan den får forurense våre fjorder og kyster.

Det er fort gjort å bli pessimistisk når man baler med slike spørsmål. Det virker som du har unngått det?

Vi må konsentrere oss om dagen i dag, hver dag har nok med sin egen plage. Jeg prøver å være mottakelig for de gleder livet gir, de som feilaktig kalles "små gleder". Gledene er mange fra mennesker vi møter, ikke minst barn, og de er mange i naturen. Min optimisme og mine gleder er knyttet til den tro jeg har fått i gave. Jeg synger Blix sin morgensalme der det står: "sjå, han gjer på ny det under: kallar fram or mørkret ljøs!"

Er det mulig å tenke hvordan verden ser ut om 10 eller 20 år?

En filosof skrev at menneskene trenger hundre til to hundre år før de vil forstå at jorda må forvaltes på en ny måte. Problemet er at da er trolig katastrofen et faktum. Innen noen få tiår vil de fleste forstå at bruk av fossilt drivstoff ødelegger kloden. Nye skritt vil bli tatt mot en ny økonomi basert på et kretsløp av ressurser, veksttenkningen vil stå for fall. Om 10 eller 20 år vil vi få høyere pris på klimautslipp, energieffektivisering vil stå i høysetet og det er blitt utviklet en del fornybar energi. Men klimakuttene vil komme for sent og ikke bli så store at de kan hindre en global oppvarming på 3 grader eller mer.

Hvilke tanker gjør du deg om begreper som plikt og moral, individualisme, kollektiv fornuft og felles ansvar?

Det ligger i genene at vi er egoistiske, kirkens lære om arvesynd er reell. Kristus kom med forsoning og budet om å elske Gud og medmenneskene. Dette er grunnlaget for kristen plikt og moral, både individuelt, og kollektivt der en prøver å konkretisere moral i lover og menneskeretter. Lovene må utvides til å omfatte vår plikt for de fattige og for våre etterkommere. Ikke minst må det settes klare grenser for næringsliv. Det må bli en menneskerett å beholde et gunstig klima og forbudt å ødelegge det. Rike Norge har et spesielt ansvar i denne sammenheng.

Hva slags livsverdier ønsker du å gi videre til barnebarna dine?

Respekt for andre og for skaperverket, rettferdighetssans, takknemlighet i hverdagen og selvdisciplin.